MAT OG DYRKING

En skolehage som hører sammen med kjøkkenet

Martin Luther King Jr. Middle School · Berkeley, USA

På denne skolen dyrker elever på 6.–8. trinn grønnsaker og lager mat gjennom Edible Schoolyard. Hage, kjøkken og måltider inngår i undervisningen. Elevene følger maten fra jorda til bordet og samarbeider om oppgavene. Naturfag og humanistiske fag bruker erfaringene fra hagen og kjøkkenet. Slik blir dyrking, læring og fellesskap deler av den samme skolehverdagen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvordan kunne en liten skolehage, skolekjøkkenet og felles måltider henge sammen hos oss?

LES MER / The Edible Schoolyard Project
Berkeley
Elever på 6.–8. trinn i USA

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?
02

MAT OG DYRKING

Ungdom lager mat til andre

Geitmyra matkultursenter · Tønsberg, Norge

På Geitmyra i Tønsberg kan ungdom delta på kokkekurs og rekrutteres til jobb som juniorkokk. De øver på matlaging, samarbeid og gode rutiner på kjøkkenet. Juniorkokkene kan bidra på arrangementer, matfestivaler og cateringoppdrag. Ungdom får dermed bruke det de lærer til å lage måltider andre har glede av. Tilbudet drives av et matkultursenter, utenfor skolen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne ungdom på vår skole laget et måltid for andre, sammen med noen som kan mat?

LES MER / Geitmyra
Juniorkokk Tønsberg
Kurs og arbeidstilbud for ungdom

MAT OG DYRKING

Følg maten gjennom en hel sesong

Haver til Maver · skolehaver i Danmark

I Haver til Maver følger elever en dyrkingssesong fra vår til høst. De sår, vanner og høster, lager grønnsaksretter i utekjøkkenet, dekker bord og spiser sammen. Opplegget handler om kretsløpet fra jord til bord og tilbake til jord. Hovedmålgruppen er mellomtrinnet, men organisasjonen opplyser at forløpet kan tilpasses alle klassetrinn.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kunne vi dyrket og laget sammen gjennom et skoleår, og hvem kan hjelpe i feriene?

LES MER / Haver til Maver
Grundforløb for skoler
Utviklet særlig for mellomtrinnet; kan tilpasses

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

MAT OG DYRKING

En skolekafé som samler nærmiljøet

Richmond Hill Primary School · Leeds, England

Skolen samarbeidet med The Real Junk Food Project om å bruke overskuddsmat til frokost for elevene. Deretter utviklet de en kafé og matbod på skoleområdet, åpen for nærmiljøet. Folk kunne betale etter evne. Samarbeid med mataktører gjorde mat som ellers kunne blitt kastet, til måltider og en møteplass. Dette er et historisk eksempel, dokumentert i 2015–2016.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne vi laget en nabolagsmiddag der ungdom, frivillige og lokale mataktører planlegger og lager maten sammen?

LES MER / Leeds Beckett University
Fuel for School · 22. november 2016
Barneskole og nærmiljø · historisk eksempel

MAT OG DYRKING

Redd avlingen sammen med en lokal bonde

Framtiden i våre hender · Bærekraftig og lokal mat

I sitt matprosjekt for folkehøgskoler foreslår Framtiden i våre hender samarbeid med lokale matprodusenter, blant annet ettersanking etter høsting. Det betyr å samle inn spiselige råvarer som står igjen på jordet, etter avtale med bonden. Lokal tilpasning: Ungdomsskolen kan kombinere gårdsbesøk og innhøsting med mat- og helsefaget. Elevene undersøker hvorfor mat blir til overs og bruker råvarene til et måltid sammen med bonden eller andre i nærmiljøet.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvem dyrker mat i nærheten, og kan vi sammen sørge for at mer av avlingen blir spist?

LES MER / Framtiden i våre hender
Bærekraftig og lokal mat på folkehøgskolene (PDF)
Forslag i prosjektet 2025/26. Måltidet og ungdomsskoleopplegget er lokale tilpasninger.

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

REPARASJON OMBRUK OG DELING

En reparasjonskafé på skolen

Eltang Skole · Kolding, Danmark

Lokale frivillige bruker skolens kunstrom til reparasjonskafeen Fidus og Fællesskab. Barn og voksne kan få hjelp med sykler, klær og møbler, bytte klær og lage ting av brukte materialer. Ideen vokste fram rundt skolens verdensmålsdag i 2024. Kafeen drives av frivillige og er åpen for flere generasjoner. Skolens rom blir et sted for praktisk arbeid og samvær i nærmiljøet.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvem kunne vi invitert til en fiksedag på skolen, og hvilke oppgaver vil ungdom ta?

LES MER / Oplev Kolding
Reparations café Eltang Skole
Tilbud for familier og andre interesserte

REPARASJON OMBRUK OG DELING

Bytt klær og bruk dem om igjen

St Oliver's Post Primary School · Oldcastle, Irland

Elever arrangerte et klesbyttemarked før Wear Again Wednesday i februar 2026. De tok med klær de ikke lenger brukte, og kunne finne noe andre hadde levert inn. Skolen hadde også tidligere arrangert dager og moteshow med brukte klær. Elevene brukte aktivitetene til å utfordre kjøpepress og vise fram andre muligheter enn stadig nye innkjøp.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvordan kunne vi laget et klesbytte der det er lett å delta og spennende å finne noe?

LES MER / RTÉ

Wear Again Wednesday · 25. februar 2026

Elever ved en post-primary school

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

REPARASJON OMBRUK OG DELING

Lån fritidsutstyr på skolen

Pettersbergsskolan · Västerås, Sverige

I 2025 åpnet Lilla Fritidsbanken ved Pettersbergsskolan. Skolen, fritidsgården og Fritidsbanken samarbeider om utlån av sports- og fritidsutstyr. Elever og andre innbyggere kan låne utstyr gratis og ta det med hjem. Når utlånet ligger tett på ungdommenes hverdag, blir det enklere å skaffe det man trenger til en aktivitet uten å kjøpe nytt.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvilket utstyr savner ungdom hos oss, og kunne skolen samarbeidet med en utstyrssentral?

LES MER / Västerås stad

Lilla Fritidsbanken · 13. november 2025

Skole og fritidsgård samarbeider om tilbudet

REPARASJON OMBRUK OG DELING

Åpne sløydsalen for skapende gjenbruk

Tangenten og Tangenåsen ungdomsskole · Nesodden, Norge

På Tangenten arrangerte Nesoddliv et gjenbruksverksted sammen med kommunen og Natur og Ungdom i 2023. Barn og voksne laget blant annet lykter av glass og nye ting av tekstil-, papir- og trerester i sløydsalen. Nesoddliv beskrev samme år et samarbeid om å utvikle sløydsalen på Tangenåsen ungdomsskole til en arena for tradisjonelt håndverk og digital skaping.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne sløydsalen vår brukes til et åpent verksted der ungdom og voksne lager noe av restmaterialer?

LES MER / Nesoddliv
Gjenbruks Juleverksted · desember 2023
Også: Nesoddliv / Sløyd om 200 år · 2. oktober 2023
Verksted for flere aldre; samarbeid med ungdomsskole

Unge former framtiden

REPARASJON OMBRUK OG DELING

Lokale reparatører blir læringspartnere

Willard Middle School · Berkeley, USA

På skolens Fix-it Fest i 2024 møttes skolemiljøet og lokale reparasjonsfrivillige. Arrangementet hadde reparasjoner og læringsstasjoner der elever blant annet kunne undersøke hvordan ting er satt sammen og lære lodding. Culture of Repair beskriver en modell der lærere kobler undervisning om reparasjon til et åpent arrangement, med støtte fra erfarne frivillige. Skolen og nærmiljøet bidrar med ulike ferdigheter.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvem kunne blitt våre faste fiksevenner, og hvordan kunne vi lært sammen før vi inviterer naboene til et verksted?

LES MER / Culture of Repair
Repair Events and Schools · Fix-it Fest 2024
Middle school og lokale reparasjonsfrivillige

REPARASJON OMBRUK OG DELING

En felles utstyrskasse til møter og feiringer

Kineton Green Primary School · Solihull, England

Foreldreforeningen ved Kineton Green har etablert en ordning med vaskbare tallerkener, kopper og annet serveringsutstyr som folk i nærmiljøet kan leie. Utstyret brukes om igjen på ulike arrangementer. Skolens foreldreforening bidrar dermed med en praktisk tjeneste som gjør det lettere å arrangere en fest uten å kjøpe engangsservise. Ordningen er beskrevet av foreningens kasserer.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne vi hatt en felles arrangementskasse til elevkvelder, foreldremøter og nabolagsmiddager, med en enkel ordning for lån og vask?

LES MER / PTA+ · erfaring fra skolens foreldreforening
Make your summer fair more sustainable
Foreldreforening ved en barneskole; kan tilpasses

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

FELLESSKAP OG MØTEPLASSER

Ungdom og eldre møtes jevnlig

Fjellsrud ungdomsskole · Lørenskog, Norge

Elever på 9. og 10. trinn i Innsats for andre har samarbeidet med Fjellhamar menighet om lokale møteplasser. Noen deltar på hyggestunder i en omsorgsbolig, der de gjør klart, serverer og snakker med eldre. Andre bidrar på åpne middager eller aktiviteter for yngre barn. Elevene kommer flere ganger til samme tilbud, slik at de får anledning til å bli kjent med deltakerne.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvem i nærmiljøet kunne vi møtt jevnlig og gjort noe hyggelig sammen med?

LES MER / Den norske kirke · Borg bispedømme
Samarbeid med Fjellsrud · 14. mai 2024
Elever på 9. og 10. trinn

FELLESSKAP OG MØTEPLASSER

Lag et framtidsbilde for hele nærmiljøet

Love Letham · Perth, Skottland

I Love Letham har barn, ungdom, familier og kommunen utforsket hva som gjør et sted godt å vokse opp i. Skoler og ungdomsgrupper brukte blant annet fotovandringer, samtaler og framtidsbilder. Bidragene ble samlet til en felles visjon. Deretter arbeidet deltakere med ideer og anbefalinger til kommunen. Mat, møteplasser, trygghet og transport ble sett i sammenheng med barn og unges livskvalitet.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva trenger vi for å leve godt her, og hvordan kan skolen og nærmiljøet utvikles sammen?

LES MER / Wellbeing Economy Policy Design
Love Letham children's wellbeing vision
Også: WEAll Scotland / Children's participation · januar 2024
Barn, ungdom, familier og beslutningstakere

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

FELLESSKAP OG MØTEPLASSER

Bli enige om gode liv med mindre kjøpepress

Schools' Good Life Charter · London, England

Elever ved fem skoler i Hammersmith og Fulham utforsket hva som gir gode liv, og hvordan kjøpepress påvirker mennesker og natur. De utviklet felles forpliktelser for skolen og satte ideer ut i livet med lokale samarbeidspartnere. Arbeidet omfattet blant annet matproduksjon og klesbytte. Et charter er her en felles avtale om det man vil arbeide for sammen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva gjør skoledagen god uten at vi må kjøpe mer, og hva kunne vi blitt enige om å prøve sammen?

LES MER / Global Action Plan
Schools' Good Life Charter
Elever ved secondary schools

FELLESSKAP OG MØTEPLASSER

Lag og del et måltid på tvers av generasjoner

Soil Association · Food for Life, Storbritannia

Food for Lifes Cook and Share gir skoler, familier og nærmiljøgrupper ressurser til å lage og spise mat sammen. Opplegget kobler matferdigheter med fellesskap og matkultur. Lokal tilpasning: Ungdom inviterer eldre og familier med ulike mattradisjoner til en matlagingskveld på skolen. Deltakerne deler oppskrifter og kunnskap. Bruk gjerne sesongråvarer og planlegg mengdene sammen. Elevene kan være vertskap og samle oppskrifter som nærmiljøet får glede av etterpå.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvem kan vi invitere til å lage mat sammen med oss, og hva vil vi lære av hverandre?

LES MER / Soil Association / Food for Life
Cook and Share - ressurser for skoler og nærmiljø
Britiske aktivitetsressurser. Matlagingskvelden er et forslag til lokal tilpasning.

Unge former framtiden

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

En liten skog midt i skolegården

Amager Fælled Skole · København, Danmark

Et gjengrodd område elevene kalte skogen, ble inspirasjon da skolegården skulle fornyes. Uteområdet fikk ni grønne øyer med ulike trær, busker og blomster, med stier og steder for aktivitet mellom dem. Skolegården ble også åpnet mot nabolaget. Natur, bevegelse, rolige oppholdssteder og bruk etter skoletid inngår i det samme uteområdet.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Finnes det et område hos oss som kan få mer natur og samtidig bli et godt sted å være?

LES MER / NORD Architects
Amager Fælled Schoolyard · bygget 2013–2016
Grunnskole og nærmiljø

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Plant en skog som nye elevkull kan følge

Skæring Skole · Aarhus, Danmark

I 2024 plantet barn og voksne nesten 4 000 trær ved Skæring Skole. Arbeidet ble gjennomført sammen med blant annet foreldre, besteforeldre og samarbeidspartnere. Elever på 7. trinn hadde merket opp jordparsellene. Skogen er tenkt som et langsiktig læringsområde og et naturområde også innbyggerne kan bruke. Skolen har dessuten et klimaråd med elever, ansatte og ledelse.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kunne vi plante nå som både naturen, nærmiljøet og elever etter oss kan få glede av?

LES MER / Skæring Skole · Aarhus Kommune
Skæring Børneskov og bæredygtighed
Barn og unge fra flere årstrinn

Unge former framtiden

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Gjør et vått asfaltområde til en grønn møteplass

Chilton Trinity Secondary School · Somerset, England

Elever pekte ut et lite brukt område som ofte ble oversvømt. Skolens miljøråd og ansatte undersøkte stedet og planla mer natur, bedre drenering og sitteplasser. Deler av asfaltflaten ble brutt opp, og området fikk grus og beplantning. Elever, ansatte og familier bidro med planting. Skolen beskriver nå hagen som en møteplass elevene bruker og tar vare på.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvor kunne vi løst et problem med regnvann og samtidig laget et bedre sted for mennesker og smådyr?

LES MER / Education Nature Park · skolens egen fortelling
Chilton Trinity · 5. oktober 2026
Secondary school; blant annet Year 8 deltok

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Gi bier og andre pollinatorer mer plass

Down High School · Downpatrick, Nord-Irland

Elever utviklet prosjektet Be Fair to Bees med støtte fra lærere og naturvernorganisasjonen RSPB. De involverte yngre elever og andre skoler i blant annet treplanting og etablering av blomstereng. Gruppen laget også informasjon og snakket med innbyggere og politikere om pollinerende insekter. Prosjektet koblet praktisk naturarbeid med undersøkelser og formidling.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvilke planter trenger insektene rundt skolen, og hvordan kan vi få flere med på å hjelpe dem?

LES MER / RSPB og Eco-Schools Northern Ireland
Be fair to Bees · eksempelfortelling 2019
Eldre og yngre elever samarbeidet

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

En skolehage som bytter planter med naboene

Caister Academy · Norfolk, England

Elever mellom 11 og 16 år, ansatte og frivillige har utviklet en tidligere utilgjengelig hage. Den rommer dyrking, blomstereng, frukttrær og områder for dyreliv. The Papillon Project støtter arbeidet. Skolen deler mesteparten av avlingen med et lokalt mattilbud og har en plante- og frøbytteordning der innbyggere kan gi og få. Hagen kobler dermed natur, læring, mat og naboskap.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne skolehagen vår fått en vennegruppe, et plantebytte om våren og et felles måltid når vi høster?

LES MER / Royal Horticultural Society
Students transform a site into a wildlife haven
Elever mellom 11 og 16 år og lokale samarbeidspartnere

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Gjenopprett natur og lær av samspillet

The Scindia School · Gwalior, India

Skolens Biosphere Project har siden 2020 koblet naturrestaurering, vann, avfall, energi og dyrking. Skolen beskriver tilbakeføring av områder til stedegen vegetasjon. Elevene undersøker arter, jord, pollinering og vannets bevegelser. Området brukes på tvers av fag og utvikles over flere år. Arbeidet tar utgangspunkt i naturen og utfordringene på stedet, og gir elever ansvar for undersøkelser og praktiske oppgaver.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvilket lite område kunne vi undersøkt og gitt bedre livsvilkår sammen med naturkyndige i nærmiljøet?

LES MER / Round Square · skolens erfaringsbeskrivelse
Biosphere Project · 28. oktober 2026
Langsiktig arbeid på skolens eget område

Unge former framtiden

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Ta vare på ei eng sammen med nærmiljøet

Naturvernforbundet i Bærum og Asker · Gjettumbråtan

På Gjettumbråtan har Naturvernforbundet skjøttet ei eng med årlig slått siden 1998 for å gjenopprette det tidligere plantesamfunnet. Etter slåtten tørkes og fjernes gresset gjennom dugnad. Lokal tilpasning: Skolen kan samarbeide med et lokallag, en grunneier og naturkyndige om ei eng i nærområdet. Ungdom kan registrere arter, lære hvorfor skjøtsel trengs og bidra med raking. Slik kan naturfag, lokal kunnskap og dugnadsfellesskap møtes over flere år.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Finnes det ei eng i nærheten som vi kan bli kjent med og hjelpe til å ta vare på?

LES MER / Naturvernforbundet
Kulturenga på Gjettumbråtan
Dokumentert lokalt naturarbeid. Skolesamarbeidet er et forslag til tilpasning.

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Lag en plan for livet i skolegården

RSPB · Wild Challenge, Storbritannia

Naturvernorganisasjonen RSPB har et opplegg der elever undersøker hvilke leveområder og arter som finnes på skolens område, og hva som mangler. Kartleggingen kan brukes i en plan for biologisk mangfold. Wild Challenge kombinerer det å oppleve natur med å hjelpe natur. Lokal tilpasning: Undersøk skolegården sammen med en lokal naturforening og vaktmester. Velg et sted dere vil forbedre, avtal skjøtsel og følg med på endringer gjennom året.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvilke dyr og planter har plass hos oss, og hvem mangler et egnet leveområde?

LES MER / RSPB

Biodiversity action plan

Også: RSPB / Wild Challenge for schools

Skoleopplegg som kan tilpasses ungdomstrinnet og norske arter.

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Gi en bit av skoleplenen tilbake til naturen

WWF Verdens naturfond · Norge

WWF anbefaler mindre plenklipping og stedegne blomster. Lokal tilpasning: Elever og vaktmester velger en liten forsøksflate som får vokse friere. Lag en sti og et skilt, og følg hvilke planter og insekter som dukker opp gjennom sesongen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvor kan vi lage en liten villhage sammen med vaktmesteren?

LES MER / WWF Verdens naturfond

Gjør Norges fellesområder villere · La det gro

WWF-veiledning fra 2022 · lokal tilpasning til skolen

NATUR OG BIOLOGISK MANGFOLD

Lag smådyras nabolag av stein og død ved

WWF Verdens naturfond · Norge

WWF beskriver steinrøyser og død ved som leveområder. Lokal tilpasning: Bruk greiner og stokker som allerede er felt, og steiner fra skolens område. Avtal plasseringen med vaktmesteren. Undersøk over tid hvem som bruker gjemmestedene, og lag en liten utstilling om funnene.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvor kan vi gi smådyrene flere gjemmesteder og følge livet der?

LES MER / WWF Verdens naturfond

Gjør Norges fellesområder villere · stein og død ved

WWF-veiledning fra 2022 · lokal tilpasning til skolen

Unge former framtiden

GÅING SYKLING OG REISEMÅTER

En sykkelvennlig skole med eget verksted

Kjølnes ungdomsskole · Porsgrunn, Norge

I prosjektet I bike Kjølnes, startet i 2012, samarbeidet skolen med kommunen og På sykkel i Telemark. Elevrådet bidro til bedre forhold for sykler ved skolen. Elevbedriften Fixit utførte enkel sykkelservice, skiftet dekk og satte i stand gamle sykler. Skolen skaffet også utlånssykler til undervisning og turer. Dette er et historisk eksempel, beskrevet av Statens vegvesen i 2014.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva ville gjort det lettere å velge sykkelen hos oss: parkering, reparasjon, lånesykler eller en tryggere vei?

LES MER / Statens vegvesen · arkivkopi

Kampanjer for gåing og sykling · side 9–10, 2014

Norsk ungdomsskole · historisk eksempel

GÅING SYKLING OG REISEMÅTER

Tørr sykkelparkering og sykler til fellesturer

Siljan ungdomsskole · Siljan, Norge

I 2016 åpnet skolen sykkelparkering under tak. Elevrådslederen pekte på at en tørr sykkel gjør det lettere å sykle også i regnvær. Skolen fikk åtte sykler til turer og undervisning, sammen med verktøykasse og pumpe. Parkeringen kunne også brukes av andre innbyggere, for eksempel dem som syklet til bussen. Ett anlegg fikk dermed flere bruksområder.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvordan kunne en bedre sykkelparkering eller noen felles sykler komme flere hos oss til gode?

LES MER / Bypakke Grenland
Siljan ungdomsskole · 31. august 2016
Norsk ungdomsskole · historisk eksempel

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

GÅING SYKLING OG REISEMÅTER

Mindre biltrafikk ved skoleporten

Astrea Academy Sheffield · Sheffield, England

Etter arbeid for bedre trafikksikkerhet fikk skolen en School Street i 2024. Gata ved skolen ble stengt for ordinær biltrafikk i bestemte tidsrom ved skolestart og skoleslutt. Kommunen gjennomførte ordningen. Elever ble aktive reiseambassadører og samarbeidet med ansatte om informasjon og om å oppmuntre medelever til å gå og sykle.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva skjer ved skoleporten vår, og hva kunne elevrådet og kommunen undersøkt sammen?

LES MER / Sheffield City Council
School Street ved Astrea · 25. januar 2024
Secondary school i samarbeid med kommunen

GÅING SYKLING OG REISEMÅTER

Undersøk reisene og prøv nye vaner sammen

Ulidia Integrated College · Carrickfergus, Nord-Irland

Elever i Year 9 har deltatt i Translink Eco-Schools Travel Challenge. De registrerte reisene sine til skolen og prøvde å bruke gange, sykkel, buss og tog framfor bil. Lærerne støttet arbeidet. Skolen beskrev deltakelsen i 2021 og fortalte senere samme år at utfordringen var en årlig aktivitet for Year 9. Registreringene gjorde reisemønstrene synlige for elevene.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvordan reiser vi til skolen nå, og hvilke alternativer kan vi prøve som faktisk passer hverdagen vår?

LES MER / Ulidia Integrated College
Translink Eco-Schools Travel Challenge · juli 2021
Year 9 i Nord-Irland

SKOLENS RESSURSER TIL GLEDE FOR FLERE

Mål energien og del funnene med hele skolen

Myklebust skule · Vanylven, Norge

Fra 2001 samarbeidet elever og vaktmestere på Myklebust skule om å måle energibruken og finne sparetiltak. En klasse fulgte forbruket fra uke til uke og delte resultatene på en stor plakat i gangen. Skolen hadde da elever fra 5. til 10. trinn. Målingene ga praktiske oppgaver i matematikk og et felles grunnlag for å undersøke hvordan skolen kunne bruke mindre energi.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne elever og vaktmester laget en enkel oversikt over energibruken og undersøkt hva som påvirker den?

LES MER / Universitetet i Bergen · Miljølære
Barn lærer om energibruk · historisk veiledning
Elever fra 5.–10. trinn · historisk eksempel

SKOLENS RESSURSER TIL GLEDE FOR FLERE

Et elevlag finner energityvene

Hilda-Gymnasium · Pforzheim, Tyskland

Skolen har et valgt energilag av elever som samarbeider med lærere, vaktmestere og skole- og byadministrasjonen. De leter etter muligheter for å spare energi og redusere avfall. Klassenes valgte energirådgivere får opplæring og deler ideene videre. Gjennom Fifty-Fifty-ordningen får skolen halvparten av den økonomiske besparelsen til rådighet. Elevenes arbeid kobles dermed til driften og ressursene på skolen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Kunne elever og driftsansvarlig undersøkt energibruken sammen, og hva skulle eventuelle sparepenger brukes til?

LES MER / Hilda-Gymnasium

Fifty-Fifty Projekt

Tysk skole med både yngre og eldre ungdom

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

SKOLENS RESSURSER TIL GLEDE FOR FLERE

Et skolebibliotek som låner ut ting

Emil-Possehl-Schule og Friedrich-List-Schule · Lübeck, Tyskland

To yrkesfaglige skoler, biblioteket deres og kommunens renovasjonsvirksomhet har samarbeidet om et Bibliothek der Dinge. Innbyggere kan låne ting de trenger av og til, blant annet verktøy, teleskop og fritidsutstyr. Tilbudet er integrert i skolebiblioteket. Eksemplet gjelder eldre elever, men viser hvordan skolens lokaler og organisering kan støtte deling i hele nærmiljøet.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kunne biblioteket vårt lånt ut i tillegg til bøker, og hvem burde kunne låne?

LES MER / Entsorgungsbetriebe Lübeck

Bibliothek der Dinge

Yrkesfaglige skoler og innbyggere; kan tilpasses

SKOLENS RESSURSER TIL GLEDE FOR FLERE

Gi elevene en stemme i skolens innkjøp

Naturvernforbundet · Plast- og giftfri skole

Naturvernforbundets veiledningshefte gir råd om materiell, møbler, kjøkken, uteområder og innkjøp. Det legger vekt på riktig bruk og ombruk, og fraråder å skifte ut alt plastutstyr med nye produkter. Lokal tilpasning: Elever undersøker sammen med vaktmester og innkjøpsansvarlig én produktgruppe. Lag forslag til færre engangsprodukter, bedre vedlikehold og miljøkrav når noe må erstattes. La skolens faktiske innkjøpsrutiner bli en del av læringen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kan vi slutte å kjøpe, og hvilke krav bør vi stille når vi trenger noe nytt?

LES MER / Naturvernforbundet
Plast- og giftfrie skoler og fritidsordninger (PDF)
Veiledning for skole og fritidsordning. Elevundersøkelsen er en lokal tilpasning.

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

UNGDOM UNDERSØKER OG PÅVIRKER

Gjør søppelplukking til en undersøkelse

Plastexperimentet · ulike steder i Sverige

I 2022–2023 samlet skoleelever og andre deltakere inn plastavfall fra forskjellige naturtyper. De sorterte og rapporterte funnene, slik at forskerne kunne undersøke hva slags plast som lå hvor. Prosjektet var et samarbeid mellom Håll Sverige Rent, Vetenskap & Allmänhet og Göteborgs universitet. Aktiviteten handlet både om rydding og om å skaffe kunnskap som kan brukes i videre miljøarbeid.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva ligger igjen rundt skolen, hvor kommer det fra, og hva kan vi gjøre med årsakene?

LES MER / Håll Sverige Rent
Resultat från Sveriges största plastexperiment
Skoleelever og andre deltakere

UNGDOM UNDERSØKER OG PÅVIRKER

Lag et framtidskart for hele skolen

WWF Sverige · Framtidsstigar

WWFs Framtidsstigar er en veiledning for skoler som vil utvikle bærekraftarbeidet sammen med nærmiljøet. Seks temaer og tre verktøy skal hjelpe skolen med å se helheten og lage handlingsplaner. Lokal tilpasning: Elever, ansatte og samarbeidspartnere lager et felles kart over det skolen allerede gjør, og ser etter forbindelser mellom undervisning, ressursbruk, trivsel og lokalsamfunn. Velg ett lite forsøk som kan styrke flere områder samtidig.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kan vi utvikle sammen som både gir bedre hverdager og mindre belastning på naturen?

LES MER / WWF Sverige

Framtidsstigar - en utvecklingskarta

Organisasjonens veiledning. Framtidskartet over er en lokal tilpasning.

UNGDOM UNDERSØKER OG PÅVIRKER

Undersøk historien bak det vi kjøper

Spire · Er produktet mitt bærekraftig?

Spire har et undervisningsopplegg der elevene undersøker et produkt fra miljømessige, sosiale og økonomiske sider. Kartleggings- og argumentasjonsskjemaer hjelper dem å drøfte produktets bærekraft. Lokal tilpasning: Velg noe skolen bruker, for eksempel en T-skjorte, en stol eller en datamaskin. Undersøk råvarer, arbeidsforhold og muligheter for reparasjon. Presenter deretter forslag til skolens innkjøpsansvarlige: Kan vi bruke det vi har lenger, dele eller kjøpe brukt?

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hvilket av skolens innkjøp vil vi undersøke, og hvem kan hjelpe oss å påvirke valget?

LES MER / Spire

Er produktet mitt bærekraftig?

Utviklet for videregående. Undersøkelsen kan forenkles for ungdomsskolen.

UNGDOM UNDERSØKER OG PÅVIRKER

La erfaringer bli til et felles framtidsløfte

Foundation for Environmental Education · Eco-Schools

Eco-Schools lar elever lede et arbeid med kartlegging, handlingsplan, praktiske tiltak og oppfølging. Ansatte, foreldre og nærmiljøet kan delta. En del av arbeidsmåten er å lage en Eco-Code: et felles uttrykk for skolens verdier og forpliktelser, knyttet til handlingene skolen arbeider med. Lokal tilpasning: Prøv først ut noen ideer og samle erfaringer. Senere kan ungdom og samarbeidspartnere formulere et enkelt framtidsløfte som beskriver hva de ønsker å fortsette å utvikle sammen.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva har vi lært gjennom det vi gjør, som vi etter hvert kan love å arbeide videre med sammen?

LES MER / FEE / Eco-Schools

Seven Steps - særlig Eco-Code og medvirkning

Internasjonal metode. Et framtidsløfte etter utprøving er en lokal tilpasning.

Unge former framtiden

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

UNGDOM UNDERSØKER OG PÅVIRKER

Fra klasserommet til en insektvennlig by

Marianum-skolen · Warburg, Tyskland

Tretten elever på 9. trinn utviklet forslag til bedre levevilkår for insekter under en Earth Charter-prosjektuke. De foreslo flere blomstrende planter, mindre plantevernmidler og mindre nattbelysning. Elever la fram resultatene for ordføreren i 2018 og kommunestyret i 2019. Earth Charter forteller at kommunen vurderte forslagene. Kilden sier ikke hvilke tiltak som senere ble gjennomført. Prosjektet viser hvordan elever kan knytte naturfaglige undersøkelser til lokal medvirkning.

HVA KAN VI UTVIKLE SAMMEN?

Hva kan vi undersøke og foreslå for kommunen vår, slik at insektene får bedre levevilkår?

LES MER / Earth Charter International

From the classroom to the whole town · 24. juni 2019

Dokumentert elevprosjekt fra 2018-2019 · 9. trinn